

géről az üdvözlötlet és már készen is volt a remek riport a magyar fiúk boszniai csatáiról. A riport szerzőjének kilétét soha nem tudta megállapítani a hadvezetés.

Az osztrák-magyar monarchia nagy hadgyakorlataira mindig meghívást kapott a magyar sajtó is. Természetesen azonban, hogy ezeket a manőver-tudósításokat nem kísérte közlő sem olyan érdeklődés, mint a világháború kitörése idején a közös hadsereg sajtóhadiszállására behívott újságírók munkáját.

A világháború kitörése után rövidesen felállították külön az osztrák-magyar és külön a német sajtó hadiszállást. 1914 augusztus 7-én Bécsbe vonultak be a

MÁRY mellemelő
már kapható!
Kérje mindenütt

sajtó hadiszállásra kiküldött hírlapírók, parancsnokuk *Böhm* tábornok, a neves szakíró lett. A sajtóhadiszállást csakhamar áthelyezték a galíciai Duklába, majd onnan tovább Przemysl közelébe. A sajtó hadiszállás hírlapírói *polgári ruhában jártak, de katonai fegyelem alatt állottak*. Sok mindent lehetővé tettek számukra, de volt olyan kívánságuk is, amit megtagadtak nekik. Mikor például Uzsoknál az oroszok betörték Magyarországra, ezt kezdetben eltitkolták előttük és később sem engedték meg, hogy a magyar földön folyó küzdelmet közlő megfigyelhessék. Előfordult viszont az is, hogy egy-egy ütközetet végignézhetek a haditudósítók, persze tisztes távolságból.

A német sajtóhadiszállásra az egész magyar hadisajtó részéről mindössze egy tudósító kapott meghívást, illetve működési engedélyt.

A világháború utáni évek haditudósításai közül kiemelkedő helyet foglalnak el a magyar újságírásban *Márkus Pál* hadirportjai, amelyek a Nemzeti Újságban jelentek meg, mint arra olvasóink bizonyára emlékeznek. A Nemzeti Újság fiatal munkatársa, kiváló minőségű

RÁDIO, GRAMOFON, LEMEZ legelősebben

Sternberg Hangszergyár,
Rákóczi-ut 60

tartalékos tiszt, nem hivatalos megbízatásból, hanem önszántából, alig a legszükségesebbekkel ellátva indult neki a spanyol hadszíntérnek. *Franco* táborából aztán olyan tudósításokat küldött, hogy azok még a határokon túl is nagy érdeklődést keltettek.

A villámháború századában természetesen változott a haditudósítás módja is. Ma az áramvonalas időknek megfelelő új fegyverekkel harcolnak, mások a hadicélok, más a harc mód, tehát más a haditudósító és a haditudósítás is. A villámháború haditudósítója: *katoná*, együtt halad előre a bajtársakkal, ha kell, együtt harcol velük. A katonai dolgokhoz legalább annyit kell értenie, mint a többi tartalékos tisztnek. A ma haditudósítói természetesen sokkal jobban átérzik és ennek következtében tökéletesebben is tudják megírni a harcban álló seregek műveleteit, filmet és fényképet is tudnak készíteni a háborúról, nem úgy, mint elődeik, akik a legtöbbször csak „*páholyból*” nézték a frontot. A német haditudósítókat az ugynevezett *propaganda-századokban* indították utnak. *Tudósító, kép-tudósító, filmfelvevő* és *rádió beszálló* csoportokra oszlanak, ugyanazt a zsoldot kapják, mint a rangjukbeli többi bajtársak. Feladatuk persze veszélyes. Csupán a lengyel háború során *tizenhat volt a hősi halált halt német sajtótudósító száma!*

A propaganda katonáknak a tudósítások megírásán kívül van más feladatuk is, ők szerkesztik a *Tábori Újságot*, ők rendezik a *frontszínházak előadásait* és ha arra szükség van: *propaganda beszédek tartanak* hangszórókon át — az ellenség felé. Mert az 1939-40-es esztendő háborújában a propaganda fegyverei között helyet foglal a hangszóró is, amelyet úgy szegeznek neki az ellenségnek, akár a géppuskát.

A német lapok nemrég számoltak be arról, hogy *Lanzinger* őrmestert, a propaganda század fényképészét, az elsőosztályú vaskeresztrel tüntették ki. *Lanzinger* őrmester volt az a derék haditudósító, aki személygépkocsin behatolt még a német csapatok előtt *Varsó* külvárosába és ott olyan fényképfelvételeket készített, amelyeknek a hadvezetés különös hasznát vette.

Ez a teljesítmény mindenesetre egyszerűsége miatt rehabilitálta a sokszor olyan kellemetlenül „*draufgänger*” fotoreportereket.

Nagyrévi György.

Haditudósítók útja elmúlt csatáktól a villámháborúig

Sajtó és háború, újságírás és hadvezetés, — sokszor ellentétes fogalmak. A sajtó feladata, hogy az eseményeket közölje a nyilvánossággal, a hadvezetés pedig éppen ellenkezőleg szigorúan őrzzi a hadi titkokat és természetesen haditudósítók minősít igen sok olyan eseményt és adatot is, ami az újságíróknak tulajdonképpen rendkívül érdekes „anyagot” jelentene. Viszont ugyanakkor minden hadvezetés érdeké az is, hogy az otthonmaradottak és a nyilvánosság helyes képet kapjanak a fronton történő eseményekről, hogy megfelelően legyenek tájékozva és így ellenállóképes legyen a belső front is.

A haditudósítás sokezer éves történetében éppen úgy találunk hőseket és bátor férfiakat, mint a hadvezérek és katonák között. A haditudósító, az újságíró sokszor végzett háborús szempontból olyan jelentős munkát, mint egy-egy magasállású tiszt. Az 1870-iki háborúban a németek egyik legszebb sikerüket például a párisi *Tempsnek* köszönheték. A *Le Temps* ugyanis 1870 augusztus 26-án a haretéri helyzet megbeszélésével kapcsolatban megírta, hogy *Mac Mahon* hadserege, amely *Reimsnél* gyülekezett, egyesülni fog *Bazaine* csapataival. A *Tempsnek* ezt hírt átvették a londoni lapok és Londonból a hírt megtáviratozták a német főhadiszállásra. A németek így tudták meg azt, hogy a francia tá-

bornok a szorongatott *Bazaine* segítségére siet és ennek megfelelően irányították hadműveleteiket.

A legrégebb magyar újság, a *Mercurius Veredicus*: haditudósító-újság volt, lapjain II. Rákóczi Ferenc tájékoztatta — a kuruc felkelés szempontjainak megfelelően — a háborúról a magyar közönséget. Nem tudjuk, hogy kik voltak a *Mercurius Veredicus* haditudósító-szerkesztői, de annyi bizonyos, hogy a fejedelmek csatáiban mindig résztvett egy-egy tollforgató katoná is, aki az eseményekről nyomban jelentést küldött a főhadiszálláson megjelenő lapnak. 1848-ban *Jókai Mór* mint haditudósító kísérte végig *Görgey*t egyik hadjáratában és a magyar szabadságharc idején megjelenő újságokban az akkori irodalom legjelesebbjei írták a haditudósításokat. Volt a *boszniai okkupációnak* is egy kitűnő haditudósítója, aki azonban felsőbb parancsnokságának engedélye nélkül (!) működött. *Kenedy Géza*t — aki akkor voluntör volt egy fővárosi lapnál — váratlanul behívták és az ambiciózus fiatal újságíró elhatározta: megmutatja, hogy *mint haditudósító is megállja a sarat!* Nap-nap mellett küldte haza a riportokat a bosnyák harcokról, de persze *nem a szerkesztőség címére, hanem egy nőrokonához, levélformában*. A leveleket a címzett felvitte a szerkesztőségbe, ott kihúzták az elejéről a megszólítást, a vé-